

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 1

Рівне – 2010

ББК 81.2
А – 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2010. – 152 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук (Національний університет „Острозька академія”);

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 25.12.2009)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

2. Andersch A. Sansibar oder der letzte Grund. - Zürich: Diogenes. 1970
3. Frisch M. Homo faber. - Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1977
4. Handke P. Die linkshändige Frau. - Frankfurt am Main: Suhrkamp. 1976
5. Vanderbeke B. Das Muschelessen. - Frankfurt am Main: Fischer. 2000
6. Braun Christina, Stephan I. Gender Studies. - Stuttgart. 2000
7. Eco U. Im Wald der Fiktionen. Sechs Streifzüge durch die Literatur. - München. 1999.
8. Ljubimova N. Gender kak epifenomen literaturnogo processa. - Moskva. 2005

Резюме. В статті определены дидактические особенности проведения домашнего чтения на занятиях по немецкому языку, проанализировано объем использования его потенциала и показана методика, которая должна облегчить и решить проблему выбора текста и видов работы с ним.

Ключевые слова: домашнее чтение, работа с текстом, выбор текста, межкультурная компетентность, языковая характеристика действующих лиц, творческий подход.

The summary: In the article are defined the didactic distinctiveness of home reading in German lessons, the use of his potential are analyzed and the methodic which should relieve and decide the problem choice of text and work about the text are showed.

Key words: home reading, the work with the text, the choice of the text, intercultural competence, language characteristic of act person, creative way.

Одержано редакцією 26.10.2009

УДК 371:821.111–31.09

С.Н. ГРИПІЧ

ПРОБЛЕМАТИКА ТВОРІВ МАРКА ТВЕНА У КОНТЕКСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДОБИ РЕАЛІЗМУ

Резюме. У статті досліджено проблематику творчості Марка Твена на прикладі його повістей «Янкї із Коннектикуту при дворі короля Артура» і «Принц і Злидар».

Ключові слова: американська література, реалізм, людина, суспільство, образ.

Марк Твен – Семюель Ленгрон Клеменс (1835-1910) – це ім'я гордість і велич не лише американського народу. Всесвітня слава Марка Твена – явище абсолютно закономірне. Гуморист і сатирик, він своїми творами вселяв людям віру в перемогу гуманістичних ідеалів над силами зла, над соціальною нерівністю. Реалізм Марка Твена в американській літературі – це відкриття в усій світовій літературі. Ніхто до нього не писав такою народною мовою з великою кількістю «американізмів», ніхто так правдиво не зображував соціальні характери, явища та саму американську дійсність. Йому було дано започаткувати напрям в історії американської літератури – напрям критичного реалізму. Твори Марка Твена не втратили своєї актуальності, тому що ті проблеми, які він окреслив, існують і сьогодні. І розглядати його творчість потрібно з визначення їх проблематики.

Проблема – в широкому розумінні цього слова – це соціальний аспект теми. Тому під проблематикою ми розуміємо завдання, які ставить письменник у своїх творах, ті питання, що потребують вивчення, дослідження й вирішення. Для Марка Твена постало завдання показу згубного впливу багатства на людську особистість, розкриття величч безкорисливої дружби та відданості. У той же час, як реаліст, він показує соціальні обставини, що формують молоду людину, показує залежність її від власної історії та оточення.

Саме це робить його відомим, живим учасником боротьби ідей. Твори Марка Твена вказують на його відношення до монархічної влади, воно висвітлено в повістях «Янкї із Коннектикуту при дворі короля Артура», та «Принц і Злидар».

«Монархічний устрій, – писав Твен у своїх записках, – це система, що забезпечує зручності, безпеку та благоустрій для небагатьох; республіканський устрій – система, що забезпечує свободу, зручності, безпеку та благоустрій для багатьох» [2].

Твори «Янкї із Коннектикуту при дворі короля Артура» і «Принц і Злидар» несуть у собі притчеве начало.

У творі Марка Твена «Янкї із Коннектикуту при дворі короля Артура» американський робітник – механік Хенк потрапляє до Англії VI століття. Він оточує себе молоддю з народних верств, навчаючи її військовій справі, – розпочинає боротьбу проти темних сил середньовіччя, забобонів та влади чаклуна Мерліна.

Використовуючи технічні досягнення XIX століття, він виступає проти „мандрівних лицарів”, робить спроби залучити короля Артура до „ідеалів” американської демократії. Та в битві, в якій перемога янкї вже не викликає будь-яких сумнівів, Хенка поранено, і він повертається до сучасної твенівської Америки, але й тут бачить, що американське життя сповнене жорстокості, ненависті, тиранії, як і Англія VI століття. Життя Хенка майже втрачає свій сенс, йому залишається померти задля того, щоб знову перенестися в Англію часів короля Артура. Оцінюючи головного героя, Марк Твен підкреслював, що його Янкї не здобув ніякої освіти, а його найкращі наміри зазнають краху. Та, хоча Янкї і може сформулювати будь-яку програму дій, що спирається на історичний досвід, на знання законів розвитку людства і на досягнення науково-технічної думки XIX століття, його образ має художню цінність, а створена ним програма – збігається з ідеалами та поглядами самого Марка

Твена. Тому створений письменником образ є виразником думок самого автора, носієм соціального критицизму.

«Спроба винахідливого Янкі XIX століття, – пише Ф.Фонер у праці «Марк Твен – соціальний критик», – покінчити з феодалізмом і мандрівним лицарством VI століття зазнає краху, та Твен відчував загострення соціальних протиріч на своїй батьківщині. Все з більшим співчуттям він сприймав настрої протесту, які почали проявлятися серед трудящих» [4, 143].

Марк Твен не завжди поділяв погляди американців. Так, письменник не погоджувався зі створенням ореолу навколо середньовіччя та лицарства. Для героя повісті «Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура» – середньовічні лицарі комічні. Письменник висміює і технічну відсталість середньовіччя у порівнянні з Америкою XIX ст. Марк Твен гнівно засуджує аристократію та монархічну владу. Книга паралельно вміщує багато комічних ситуацій та доволі реалістичний опис американських картин людського горя. «Янкі при дворі короля Артура» – твір, який містить протиріччя (феодалізму минулому і капіталістичній дійсності протиставляється віра в абстрактну демократію). Головною ідеєю залишається пристрасна ненависть до пригноблення і лицемірства. Переваги демократії над королівською владою і всілякими проявами деспотизму є істинною темою «Янкі при дворі короля Артура» [4].

Повість показала щире віру письменника в потенційні сили народних мас у класовому суспільстві. Він виступає проти монархії, аристократії, церкви, феодальних традицій, застарілих звичаїв, на яких тримається соціальна і суспільна несправедливість.

І.Д. Хоуелс у своїй рецензії на повість писав: «І хоча в повісті Твена йдеться про Англію часів короля Артура, книжка не дає нам приводу всім серцем пишатися нашою епохою, нашою республікою» [5].

Укладаючи в образ Янкі свої власні думки і погляди, Твен міг опинитися перед перетворенням свого героя в невиразного, сірого і нікому нецікавого персонажа, але письменнику вдалося цього уникнути. Його герой наділений глибоким розумом, гумором; він – людина дії, людина з народу. Янкі вміє і любити, і ненавидіти. У цьому образі Марк Твен втілює риси, що надають йому політичного і соціального звучання. Янкі – героїчна натура. Це розкривається особливо в заключних сценах, де йдеться про боротьбу Янкі з «купкою» вірних йому людей проти темних сил реакції. Янкі знайшов фатальний кінець в VI столітті. Не судилося йому побачити перемогу ідеалів американських просвітителів на початку XX століття. Ці ідеали були придушені силами реакції, а вона стала таким самим смертельним ворогом Янкі, як і Мерлін, в Англії Артура. Янкі і його наївна віра в американську демократію терпить поразку.

Повість «Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура» за своєю структурою дуже нагадує ті твори сучасної наукової фантастики, в яких йдеться про пересування людини в часі. Марк Твен виявився новатором у побудові сюжету, познайомивши своїх співвітчизників з людьми далекого англійського середньовіччя. Марк Твен застосував усі можливі художні засоби, зіставляючи енергійного, прагматичного, цивілізованого Янкі з лицарською добою та її людьми. Незважаючи на те, що Янкі володіє багатьма технічними секретами й може битися один, завдяки розуму, проти цілого війська, закутого у лати, він не завжди є переможцем, коли мова заходить про суто людські якості.

Думка письменника дозволяє зрозуміти: неосвічені та наївні люди середньовіччя часто виявляються щирішими і щедрішими, ніж їхні дуже спритні нащадки. Повість «Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура» була опублікована в 1889 році всупереч первісному задуму, твір несе в собі доброзичливий гумор, насичений різнобарвними тонами. У цьому творі Марк Твен широко використав прийоми американського фольклору, піднісши їх на вищий щабель, підкоривши своєму творчому задуму. Письменник висвітлює постать ворога технічного прогресу – чаклуна Мерліна (один із епізодів твору несе цілком нове й політичне навантаження). Твенівська сатира спрямована не тільки проти пересудів середньовіччя та самої монархії, а й проти рабовласницької моралі суспільства.

«Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура» – це твір, у якому виразно проявилось гуманістичне спрямування реалізму письменника. Він з'явився саме тоді, коли загострилися суперечності в Америці, коли вже цілком очевидним став конфлікт у різниці між працею і капіталом, коли вже Америка, весь її народ був уражений жорстокою розправою над організаторами боротьби робітничого руху в Чикаго. Твір показує втрату письменником віри в непогрішність «демократичних ідеалів» в Америці.

Аналізуючи «Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура», Я.М. Засурський наголошував, що досить уважно роздивитися художню тканину твору, глибоко проаналізувати образ Янкі, щоб «переконатися, що критикуючи англійську монархію, Твен критикував багато сторін американської буржуазної демократії» [1, 393].

«Хто ж гнобителі? – запитує Марк Твен у своїй промові «Лицарі праці, – нова династія», – їх небагато: король, капіталіст і жменька інших наглядців і підручних. Хто пригноблені? Їх безліч. Це народи світу: кращі представники людства, робочі люди – ті, хто своєю працею добуває хліб для пустих нероб. Чому вважається справедливим такий нерівний розподіл плодів праці?» [2].

Це сказано про американських робітників. А в розділі XVIII повісті «Янкі із Коннектикуту при дворі короля Артура» головний персонаж, ніби перефразовуючи слова письменника, викриває спосіб розподілу доходів у антагоністичному суспільстві. Своім твором Марк Твен розповів про справжній патріотизм, любов до Батьківщини. «Бачите, я розумію вірність, як вірність батьківщині, а не її установам і приятелям. Батьківщина – це істинне, міцне, вічне; батьківщину потрібно берегти, любити її, потрібно бути вірним їй» [2].

Проблематика твору є актуальною навіть сьогодні. Повість засуджує не лише добу середньовіччя, а й імперські настрої епохи.

Соціальна проблематика реалізму постає у повісті «Принц і Злидар». Вона не містить у собі такого відверто фантастичного елемента, як у «Янки із Коннектикута при дворі короля Артура», хоча також сповнена фантазії та притчевості. Сам задум поміняти (на певний час) ролями злидаря Тома Кенті та принца Едуарда, що подібні ззовні, наче близнюки, передбачає читацьку згоду на умови гри, відмову від логіки й довіру до самого автора.

Усе в цьому творі зображено досить таки реалістично, крім умовної первинної ситуації та деяких пригод Тома Кенті у палаці, і щасливого (майже казкового) закінчення. Повесть «Принц і Злидар» – чудова казка, в основі якої покладено переосмислений автором історичний матеріал. Її герой – Том Кенті. Перед нами в творі постає світ безправ'я та злидарства з одного боку, і світ розкошів, гноблення – з іншого. Контраст у творі яскраво зображений в момент, коли Том і принц, обмінявшись одягом, міняються статусом в житті. Марк Твен застосовує гротеск з метою розкриття антигуманного характеру дій, які відбуваються при дворі й у світі в цілому. Вдало побудований сюжет дозволяє відчувати обвинувачувальний зміст повісті.

Твен розповідає про середньовічну Англію. Книга ілюструє образи жертв, які змушують нас зненавидіти феодальні порядки, а разом із тим усіякий гніт слабого сильним.

І злидар, і принц – хороші люди. Але добрий принц у Твена, вже частково зіпсований владою. І навіть Том Кенті, який увібрив кращі народні риси, після нетривалого перебування на місці принца, несподівано проявляє негативні властивості. «Королівське звання все більше подобалося йому», – зауважує Марк Твен [2]. Том збільшує кількість слуг при дворі, його бентежать думки про зустріч зі своїми рідними, які перебувають у злидарстві. Цей епізод дає підстави для звучання теми морального занепаду рядової людини, трагічної теми, розробці якої письменник в подальшому присвятив свою творчість. Розорені селяни, що перетворились на волоцюг і розбійників, розбещені аристократи, жорстокий натовп, цілковита неможливість для бідної людини відстояти правду, захистити себе – все це відтворено в повісті «Принц і Злидар».

Марк Твен прагнув показати згубний вплив багатства на людську особистість, розкрити велич безкорисливої дружби.

У творі розглядаються проблеми людини і влади, влади і справедливості. Новатор-реаліст зумів розповісти про те, що хвилювало його сучасників: вплив середовища, соціальних обставин, залежність людини від історії, від оточення. Повесть «Принц і Злидар» засуджує англійську монархію XVI століття. Твір сповнений і мелодраматичних елементів, які виражаються хвилюючими сценами страждань народу. Закономірним явищем у творі є відродження справжнього короля. Ми віримо у щирість принца, коли він із жахом дивиться на дівчину, що горить на вогнищі. «Те, що я бачив цю коротку мить, ніколи не зітреться в моїй пам'яті. Воно залишається там назавжди. Я думатиму про цей день і ночами бачитиму це уві сні, поки не вмру. О, якби бог позбавив мене зору» [2]. Ці слова принца є підтвердженням думки В. Паррінгтона про те, що Твен, ненавидячи нову американську аристократію долара, був непримиренним ворогом культу середньовіччя, що спонукала таких людей, як Генрі Адамс і Уільям Морріс, плинати душею в середні віки, ніби там була їхня втрачена батьківщина [3].

Марк Твен у своїх творах порушує проблему соціальної нерівності, згубний вплив влади на особистість, жорстокість світу, де домінують гроші, а не моральні принципи, висвітлює важливість духовності у житті суспільства та окремої людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Засурский Я.М. Післямова до книги Ф.Фонера „Марк Твен – соціальний критик”. – М., 1979. – 843 с.
2. Марк Твен. Сочинения в 12 т. – М., 1959 – 1961.
3. Паррингтон В.Л. Основные течения американской мысли. В 3-х т. – М., 1963. – 350 с.
4. Фонер Ф. Марк Твен – социальный критик. – М., 1979. – 843 с.
5. Хоулс І.Д. Мій Марк Твен. – М., 1989. – 265 с.

Резюме. В статті досліджена проблематика творчества Марка Твена на прикладі його повістей «Янки із Коннектикута при дворі короля Артура» і «Принц і Нищий».

Ключевые слова: американська література, реалізм, людина, суспільство, образ.

The summary. The problems of works of Mark Twain on example of his stories “Yankee from Connecticut to the court of King Arthur” and “Prince and Poor” is researched in the article.

Key words: american literature, realism, human, society, image.

Одержано редакцією 28.10.2009

УДК: 811. 111' 373. 7

О.С. ПОЛЩУК

ДО ПИТАННЯ ПРО ТИПОЛОГІЮ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Резюме. У статті подається загальний аналіз основних проблем фразеології як лінгвістичної науки, різні погляди на неї як на наукову дисципліну, підходи до вивчення фразеологічного складу мови. Також

ЗМІСТ

<i>Рогозя А.М. Кропивко І.М. Данілова Н.Р.</i> З історії розвитку каталонської поетичної школи.	3
<i>Миронюк В.М.</i> Діалогічність автора і героя в малій прозі марка черемшини.	7
<i>Михальчук Н.О.</i> Лінгвальні засоби вираження індивідуального стилю автора у прозі Р.Баха.	12
<i>Нестерук В.М.</i> Постмодерністська деконструкція як поєднання текстуальних стратегій.	20
<i>Сербина Т.Г.</i> Речевая агрессия в политическом дискурсе СМИ.	24
<i>Палій В.П.</i> Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із соматичним компонентом у французькій та українській мовах.	27
<i>Козіцька О.А.</i> Функціональний діапазон вставних одиниць у сучасних українських художніх та публіцистичних текстах.	29
<i>Замашина С.М.</i> Особливості лексичного складу англійської мови за межами сполученого королівства.	34
<i>Ярута Н.П.</i> Особливості американської документальної літератури хіх століття.	38
<i>Мороз Л.В.</i> Особистісний пошук життєвих цінностей в романі «Тріумфальна арка».	41
<i>Мороз Л.В.</i> Роман-сповідь "Чорний обеліск": особистісне осмислення історії людства і життя людини.	45
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена у творах Агати Крісті.	52
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена в англійських та українських фразеологізмах.	57
<i>Воробйова Л.М.</i> Національно-культурна семантика фразеологізмів з опорним компонентом "Серце" (на матеріалі української, російської та англійської мов).	62
<i>Зубілевич М.І., Бігунова С.А.</i> Importance of listening comprehension skills.	65
<i>Купчик Л.Є.</i> компаративний аналіз семантичного аспекту фразеологічних одиниць з компонентом «вода» (на матеріалі німецької, англійської та української мов).	71
<i>Косолапов В.І.</i> Портрети британських лексикографів: Ерік Партрідж і Майкл Ранделл.	75
<i>Цаль Т.В.</i> Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки.	79
<i>Синевич Б.М.</i> Мистецтво як джерело національної екзистенції письменників "Празької школи".	82
<i>Франчук О.Є.</i> Debate Techniques for Exploring True Stories behind Jonathan Swift's Satire. (Part 1).	87
<i>Миколайчук А.І.</i> Південне мовлення у романній прозі У. Фолкнера.	92
<i>Самковська А.С.</i> Англомовний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних студій.	99
<i>Хмель В.А.</i> Міфологема тіні у романі патріка зюскінда «Парфуми».	103
<i>Турко І.-М.Б.</i> Футуризм та його витоки у світовому літературному процесі.	107
<i>Король О.Ю.</i> З історії дослідження художньої біографічної літератури.	109
<i>Олексійчук Ю.В.</i> Однослівні інтернет-протологізми в словниковому запасі сучасної англійської мови.	115
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості перекладу термінів освітньої галузі.	121
<i>Старух О.В.</i> Поняття „Жіноча ідентичність” у світлі гінокритичних теорій.	126
<i>Джава Н.А.</i> Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Wie geht das in der Praxis? (Aus der Praxis - für die Praxis)	129
<i>Липиніна О.Л.</i> Didaktische Überlegungen zur „Hauslektüre"	134
<i>Грипич С.Н.</i> Проблематика творів Марка Твена у контексті американської літератури доби реалізму.	138
<i>Поліщук О.С.</i> До питання про тпологію фразеологічних одиниць в англійській мові.	140
<i>Поліщук О.С.</i> Національна специфіка структурно-семантичної моделі фразеологічної одиниці (на матеріалах англійської та української літератури).	145
<i>Відомості про авторів.</i>	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 1

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяж О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.12.2009 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,02. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 85/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1.— Рівне: РДГУ, 2010. — 152 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2